

РЕНОВАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ЗОН В СУЧАСНИХ УМОВАХ МІСТА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проведений аналіз існуючого досвіду архітектурно-планувальної організації занедбаних промислових підприємств і територій, що підлягали переорієнтації.

Виконаний аналіз стану довкілля Вінницької області та кількості викидів в найбільших містах Вінниччини.

Ключові слова: промислові зони, забруднення, викиди, планування міст, реновація.

Abstract

The analysis of the existing experience of the architectural and planning organization of the abandoned industrial enterprises and the territories which were subject to reorientation is carried out.

The analysis of the state of the environment of Vinnytsia region and the amount of emissions in the largest cities of Vinnytsia region is performed.

Keywords: industrial zones, pollution, emissions, urban planning, renovation.

Вступ

З розвитком міста виникла необхідність у змінах в його містобудівному плануванні. Найбільш важливим в сучасному плані забудови міста є проблема промислових зон, які знаходяться в історичному центрі міста і становлять інтерес, як для самого міста, так і для інвесторів. Депресивні промислові зони, в яких відбувається реновація отримують другий шанс: там йде будівництво житла, комерційних приміщень, інфраструктури. Однак, реновація вимагає складної і тривалої юридичної підготовки проекту, знесення старих будівель, перенесення інженерних мереж, рекультивації земель. Реновація перекладається з латині як «оновлення» або «ремонт», а в містобудуванні термін визначено як розвиток забудованих територій. Вона включає в себе адаптивне використання територій, будівель, споруд і комплексів при зміні їх функціонального призначення і подальшого використання. Реновація промислових територій є актуальним питанням для багатьох великих міст. Доцільність і рентабельність реновації території пояснюються естетичними, економічними, історичними та екологічними аспектами [1].

За радянських часів промислові підприємства будувалися переважно на околицях міста в спеціалізованих промзонах, але поступовий розвиток привів до заповнення таких районів житловою забудовою. В межах міста виявилася велика кількість промислових територій, які повністю припинили свою діяльність. Це призвело до появи в міському середовищі депресивних просторів, запущених і не функціонуючих територій.

Промисловий розвиток спричинив високі темпи зростання чисельності міського населення. В Україні 69% населення проживає у містах, в тому числі 21% – у містах з чисельністю населення більше 500 тис. ос. Економічні та соціальні можливості міст на сьогодні пов'язані не тільки з промисловістю, але і з освітньою та науковою діяльністю, транспортом, туризмом та іншими галузями сфери послуг. Концентруючи значний людський, виробничий, інноваційний та інвестиційний потенціал, міста стають все менш комфортними для проживання населення [1].

Найбільш гострими екологічними проблемами міст є неналежний стан житлово-комунального господарства, в тому числі водопостачання та водовідведення, забруднення повітря, поводження з твердими побутовими відходами, недостатні площі зелених зон. Традиційні методи охорони навколишнього середовища – дотримання розмірів санітарних зон підприємств, гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин у повітрі та водних об'єктах – не є достатніми для забезпечення відповідності міст України рекомендаціям ООН-Хабітат та положенням стратегії регіонального розвитку "Європа 2020: стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання", що є важливими умовами для євроінтеграції України. Вищезгадане обумовлює необхідність

розроблення принципово нових підходів до розвитку економічної бази міст та їх інфраструктури: енерго- та водопостачання, транспорту, утилізації відходів, а також житлового будівництва та міського планування в цілому [2].

Метою роботи є розробка заходів зі зменшення негативного впливу підприємств на комфортність міського середовища за рахунок реновації промислових зон в сучасних умовах міста Вінниці.

Основна частина

Значна увага вчених до проблеми трансформації міського середовища відповідно до різного роду глобальних та національних викликів відображена у роботах О. Драпиковського, К. Мезенцева, Ю. Палехи та ін. У даних дослідженнях не розкриті в достатній мірі екологічні аспекти міського розвитку та механізми досягнення екологічних цілей. Досить радикальні ідеї щодо можливості розвитку міста як екологічно стабільної системи висувують, ще з 70-х років минулого століття як зарубіжні вчені (Р. Реджістер, Р. Роджерс, Х. Жигарде), так і радянські (І. Огородников, Д. Кавтардзе). Екологічний рух у кінці ХХ – на поч. ХХІ ст. охопив всі сфери людського життя, а щодо розвитку міського середовища, він втілюється у концепцію екоміста. Маючи багато спільного з концепцією стійкого розвитку та зеленої економіки, вона містить багато сміливих ідей щодо можливості будувати економіку на основі відновлювальних джерел енергії та повного забезпечення міського середовища власними ресурсами розвитку. Частина даних ідей втілена при будівництві міст або міських кварталів, або запланована для будівництва чи реконструкції. Для України важливо оцінити не тільки теоретичний доробок вчених щодо можливостей екологізації міст, але і практичний досвід, який на сьогоднішній день мають міста як розвинених країн світу, так і країни, що розвиваються.

Аналіз стану довкілля Вінницької області.

Протягом року в довкілля Вінницької області від стаціонарних джерел забруднення потрапляє понад 120 тис. т забруднюючих речовин.

Значна питома вага – 55,1% (66 тис. т) викидів забруднюючих речовин припадає на місто Ладижин. Крім того, високий відсоток у розподілі викидів до загального обсягу припадає на місто Вінницю (10,1%), Тульчинський (7,3%), Тростянецький (6,8%), Гайсинський (4,4%) райони, міста Жмеринку (4,0%) та Хмільник (3,5%) [3].

Кількість викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у розрахунку на квадратний кілометр території по області протягом року складає близько 4,5 т. Найвища щільність викидів забруднюючих речовин у розрахунку на квадратний кілометр припадає на місто Ладижин – 3003 т, а також на міста Жмеринку – 270 т, Хмільник – 198 т, Вінницю – 175 т [3].

На душу населення в середньому по області припадає 75 кг викинутих у повітря забруднюючих речовин. Основними забруднювачами повітря в області залишаються підприємства енергетичної промисловості, сільського господарства, переробної промисловості та транспортні підприємства.

Протягом року на підприємствах області утворюється близько 2 млн. т відходів I–IV класів небезпеки, в тому числі I–III класів небезпеки – 627,4 т. Із загальної кількості спалено відходів 53,6 тис.т, утилізовано – 343,4 тис. т та передано іншим підприємствам – 1354,7 тис. т. Найбільше відходів I–IV класів небезпеки утворилося у місті Вінниці – 26,7% до загальної кількості, Ладижині – 23,2%, а також Гайсинському – 21,1% та Крижопільському – 9,5% районах [3].

Подолання екологічних негараздів вимагає багато років праці і великих коштів. Саме для отримання цих коштів впроваджено економічний механізм природокористування. Зокрема, протягом року підприємствами області всіх галузей сплачується близько 20 млн. грн. екологічного податку [3].

Крім того 22,3 тис. грн. штрафів за адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів.

Протягом року підприємства мають поточні витрати на охорону навколишнього середовища. Значна частина (98%) цих витрат здійснюється за рахунок власних коштів[3].

Загалом по всіх джерелах надходження коштів на охорону та раціональне використання природних ресурсів в області протягом року витрачається біля 250 млн. грн. Значна частина коштів (приблизно 100 млн. грн.) витрачається на очищення зворотних вод, тоді як на використання, зберігання, знешкодження, транспортування та розміщення відходів від виробництва і побутових відходів – 65 млн. грн., на зниження шумового та вібраційного впливу – майже 50 млн. грн., на охорону атмосферного повітря – 10 млн. грн., на збереження

біорізноманіття і середовища існування – 6 млн. грн., на захист і реабілітацію ґрунту, підземних та поверхневих вод – 5 млн. грн. Крім того, оплата послуг природоохоронного призначення склала близько 30 млн. грн.

Протягом року капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища складають понад 60 млн. грн. В значній мірі (більше 60%) капітальні інвестиції профінансують з коштів Державного бюджету [3].

Висновки

Проведений аналіз існуючого досвіду архітектурно-планувальної організації занедбаних промислових підприємств і територій, що підлягали переорієнтації показав багато спільного з концепцією стійкого розвитку та зеленої економіки, яка містить багато сміливих ідей щодо можливості будувати економіку на основі відновлювальних джерел енергії та повного забезпечення міського середовища власними ресурсами розвитку.

Аналіз стану довкілля Вінницької області виявив низку проблем як екологічного та економічного характеру так і природоохоронного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища : монографія / [Ю. І. Гайко, Є. Ю. Гнатченко, О. В. Завальний, Е. А. Шишкін; за заг. ред. Ю. І. Гайка, Е. А. Шишкіна] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 353 с. ISBN 978-966-695-526-8.

2. Про регулювання містобудівної діяльності / Верховна Рада України; Закон від 17.02.2011 № 3038-VI.

3. Головне управління статистики у Вінницькій області – <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/arhiv2021.html>.

Козак Вадим Юрійович — аспірант, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: abram2810@gmail.com.

Слівінський Владислав Васильович — аспірант, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: slivinskiyvlad@gmail.com.

Швець Віталій Вікторович — канд. техн. наук, зав. кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет.

Kozak V. — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : abram2810@gmail.com.

Slivinskii V. — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : slivinskiyvlad@gmail.com.

Shvets V. — PhD, assist. professor, Head of the Chair of construction, urban management and architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia